

Nr 214.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående älgjaktens ordnande m. m.; given Stockholms slott den 13 mars 1931.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

B. v. Stockenström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet von Stockenström anför:

Jag anhåller att få anmäla uppkomna frågor om älgjaktens ordnande och om skadegörelse av älg.

Älgjaktens ordnande.

Rätten till jakt efter älg har sedan mer än hundra år tillbaka varit underkastad vissa inskränkande bestämmelser. Periodvis har gällt totalförbud inom ett eller flera län med ringa älg tillgång, stundom inom hela landet. När efter sådant förbud tillåtelse till jakt åter lämnats, har jakttiden i allmänhet satts mycket snävt. Enligt nu gällande bestämmelser är jakt efter älg i stort sett tillåten inom åtta län under 3 dagar, inom tio län under 4 dagar och inom sex län under 6 dagar. För vissa kronoparker gäller en jakttid av en månad.

Syftet med dessa bestämmelser har varit att skydda älgstammen mot utrotning, men också att förhindra dess tillväxt och utbredning i ej önskvärd omfattning.

Det torde allmänt anses, att dessa upprepade försök att genom periodisk fridlysning, omväxlande med korta jakttider, upprätthålla ett skäligt älgbestånd icke krönts med framgång eller att de i varje fall icke givit varaktigt resultat. Orsaken härtill anges vara att finna i det tillämpade systemet. Förhållandet har sedan länge påtalats från olika håll och från skilda utgångspunkter samt jämväl föranlett framläggande av ett flertal förslag till älgjaktens ordnande efter andra linjer än de hittills följda.

Med skrivelse den 22 oktober 1925 överlämnade Svenska jägarförbundet till Kungl. Maj:t ett inom Örebro läns jaktvårdsförening uppgjort sådant förslag, det så kallade Örebroförslaget, vilket av jägarförbundet tillstyrktes. Yttrande över förslaget infordrades från domänstyrelsen, som i utlåtande den 30 april 1927 framlade ett förslag, som delvis bygger på Örebroförslaget. Därefter hava länsstyrelserna hörts i ärendet. Sedermera har jägarförbundet i framställning, som förbundet gjort i september 1927 och som avser även andra ämnen, i första hand förordat domänstyrelsens förslag, men i andra hand hemställt, att, därest detta förslag ansåges icke hava utsikter att kunna genomföras, åtgärder för reglering av älgjakten i varje fall vidtoges i den riktning, som åsyftades i såväl domänstyrelsens förslag som Örebroförslaget.

Det nuvarande systemets brister.

De brister, som anses vidlåda det hittills tillämpade systemet, äro enligt domänstyrelsens framställning, som i detta hänseende i huvudsak överensstämmer med jägarförbundets synpunkter, i huvudsak följande:

Då totalförbud varit gällande, har å vissa orter intresset för vård om älgstammen slappats och olaga jakt kunnat mera opåtalat bedrivas, så att den med förbudet avsedda ökningen i älgstammens numerär fördröjts eller uteblivit. Å andra orter åter, där tillsyn funnits och på grund därav olaga jakt icke i nämnvärd omfattning kunnat bedrivas, har inträffat, att ökningen i älgarnas antal föranlett skadegörelse å ungskog och växande gröda. Denna skadegörelse har mångenstädes varit avsevärd

och verkningarna av densamma hava ofta drabbat personer, som haft svårt att bära dem. Så har särskilt varit fallet, då skadegörelsen ägt rum å i skogen belägna åkerlotter under torp och andra mindre jordbrukslägenheter. Då skadegörelsen i allmänhet icke kunnat förhindras samt ägarna av de större omgivande skogsmarkerna, där älgarna haft sitt egentliga tillhåll, i regel ej funnit sig pliktiga eller villiga att lämna de skadelidande gottgörelse för skadan, hava dessa understundom nedskjutit älgar, som kunnat åtkommas. I regel har dock ett totalförbud medfört, att älgstammen ökats. Då emellertid efter ett sådant förbud jakten åter blivit tillåten, har älgstammen, även med en jakttid av endast några dagar, återigen alltför starkt decimerats. Detta har särskilt visat sig vara fallet i trakter, där jakträttsinnehavet är splittrat på ett stort antal smärre lotter, vilka var för sig icke äro tillräckliga att utgöra ståndorter för älg. En även starkt begränsad jakttid är således i många fall ägnad att medföra älgstammens förödande. Där fråga är om större sammanhängande områden med mera ordnad jaktvård, verkar å andra sidan den korta jakttiden på det sätt, att den hindrar ett rationellt skattande av stammen genom borttagande av svaga och mindervärdiga individer, vilka ej alltid äro lätta att påträffa under den korta jakttiden. En jaktvårdares önskan i dylikt hänseende måste ej sällan helt åsidosättas med hänsyn bland annat till behovet att fälla ett så stort antal djur, som erfordras till förekommande av skadegörelse.

Innan jag går att närmare redogöra för innebörden av Örebroförslaget och av domänstyrelsens förslag, vill jag i detta sammanhang i korthet omnämna ytterligare några förslag, som under senare år framkommit i ämnet.

Inom jaktvårdsintresserade kretsar har sedan länge framstått som ett önskemål, att ingen borde tillåtas bedriva jakt, som ej visade sig förfoga över ett tillräckligt stort jaktområde. 1908 års jaktsakkunniga upp-togo till behandling denna fråga. Ehuru de sakkunniga ansågo bestämmelser om viss minimiareal vara av synnerligen stor betydelse och ägnade att i hög grad befordra jaktvården, höllo de dock före, att desamma skulle alltför mycket strida mot vårt folks vanor och föreställningsätt för att förslag om en lagstiftning i sådan riktning för det dåvarande skulle hava utsikt till framgång. De sakkunniga föreslogo emellertid, att för rätten att fälla mera än en älg eller hjort skulle fordras en sammanhängande areal jaktmark av mer än 100 hektar. Detta förslag har emellertid icke föranlett någon statsmakternas åtgärd.

Från djurskyddsvänligt håll har påtalats den under de senare åren oskäligen beskattningen av älgstammen inom vissa av de mellansvenska länen och det vid älgjakten, såsom den mångenstädes bedrives, förekommande djurplågeriet, särskilt med avseende på mängden av skadskjutna djur, samt framförts krav på älgjaktens reglerande efter följande linjer:

Vissa föreliggande förslag.

Beskattningen borde företagas regelmässigt, rationellt ur ekonomisk synpunkt och humant ur djurskyddssynpunkt. Detta borde ske genom en statlig reglering. Riket skulle indelas i älgområden, vart och ett under sin direktion, vilkens ledamöter dels valdes av jakträttsinnehavarna inom området, dels utsåges av länsstyrelsen. Direktionen skulle äga att för varje år bestämma huru många älgar, som finge fällas, och i detalj ordna jakten å lämpliga tider och med användande av folk med prövad och godkänd skjutskicklighet samt under betryggande former i övrigt. De nedlagda djuren skulle försäljas genom direktionsens försorg, och av de influtna medlen skulle i första hand betalas av älgarna gjord skada å gröda m. m., varefter återstoden skulle fördelas å jakträttsinnehavarna inom området.

Enligt *Örebroförslaget* borde älgjakten ordnas på följande sätt: För jakträttsinnehavare i allmänhet skulle jakttiden vara mycket kort, förslagsvis två dagar. Därest sådan sammanslutning av jakträttsinnehavare, som avses i 9 § lagen om rätt till jakt, eller enskild jakträttsinnehavare visade sig innehava större sammanhängande jaktområde med god älg-tillgång, skulle sådan sammanslutning och enskild jakträttsinnehavare efter årlig ansökan hos myndighet kunna erhålla tillstånd att under en längre jakttid, som lämpligen kunde bestämmas till fjorton dagar, fälla ett för varje särskilt fall bestämt antal älgar.

Till stöd för detta förslag anfördes: Att helt förbehålla jakträtten åt dem, som bevisligen ägnat älgen sådan vård, att älgstammen å deras marker vore relativt riklig, syntes ej tillrådligt. En sådan anordning skulle beröva det stora flertalet jakträttsinnehavare all rätt till jakt efter älg och skulle minska intresset för jaktvård hos de från jakträtt utestängda. Det skulle säkerligen också möta svårigheter att hos de bestämmande vinna gehör för ett dylikt förslag. Ett allmänt jaktlov borde därför finnas, men så snävt tilltaget, att det ej möjliggjorde ett förödande av älgstammen. En årlig jakttid av två dagar syntes vara tillfyllest. Genom ett sådant allmänt jaktlov skulle innehavare av mindre jaktområden beredas möjlighet att genom älgstammens beskattning erhålla gottgörelse för eventuella älgskador ävensom någon inkomst i övrigt. Den, som genom skydd av älgen å ett större sammanhängande område fått en god älgstam, kunde emellertid ej på ett uthålligt givande sätt beskatta densamma under en kort jakttid. Därför borde åt en sådan jakträttsinnehavare givas rätt att under en något utsträckt jakttid utgallra de djur, som av ena eller andra anledningen borde bortskjutas. Till förhindrande av överbeskattning borde dock rätten begränsas till ett visst bestämt, efter förhållandena i varje särskilt fall avpassat antal älgar. Frånvaron av sådan större frihet att beskatta en riklig älgstam kunde eljest lätteligen föranleda skadegörelse av älgarna samt ett slappnande intresse för älgarnas vård. Den största fördelen med den föreslagna an-

ordningen skulle emellertid ligga däri, att den skulle stärka intresset hos innehavare av mindre jakträttsområden för bildande av jakträtts-sammanslutningar enligt 9 § jaktlagen. Bildandet av dylika sammanslutningar vore beträffande mindre jaktområden ett huvudvillkor för en uthålligt givande älgjakt.

Angående förslagets detaljer anfördes i huvudsak följande: Vad anginge frågan om villkoren för erhållande av särskilt jaktlov, vore förhållandena så skiftande inom olika delar av landet och jämväl inom ett och samma län, att det ej syntes lämpligt att föreskriva en viss minimi-areal. Vederbörande tillståndsgivande myndighet borde hava fria händer att efter de i varje fall föreliggande omständigheterna bestämma såväl därutinnan som angående avjagningens storlek. Det torde visserligen möta svårigheter att uppskatta storleken av älgstammen, men utredningen därom torde av sökanden kunna förebringas genom yttranden av vederhäftiga, å området sakkunniga personer. Vidare borde över ansökningar av ifrågavarande slag utlåtanden inhämtas från jaktvårdsföreningar och skogsstatstjänstemän. Om jaktlovet likväl något år komme att bli för omfattande, kunde inskränkning vidtagas året närmast där-efter. Rörande frågan om den myndighet, åt vilken borde överlämnas att bestämma uti ifrågavarande avseende, hade inom föreningen olika meningar framkommit, i det att såväl länsstyrelserna som domänstyrelsen föreslagits. — Beträffande kontrollen har jägarförbundet tänkt sig, att de bestämmelser, som för närvarande gälla ifråga om djur, som fällts inom hägnad jaktpark och djurgård, skulle givas motsvarande tillämpning beträffande älgar, som fällts på grund av särskilt tillstånd.

Domänstyrelsen yttrade i sitt utlåtande, att älgjakten i dess helhet borde såvitt möjligt så ordnas, att beskattningen avpassades efter den å varje ort med hänsyn till rådande förhållanden önskvärda tillgången å älg. Styrelsen ansåg i enlighet därmed, att all rätt till jakt efter älg borde göras beroende av särskilt tillstånd. Den sedan gammalt gällande rättsuppfattningen beträffande jakt, att i allmänhet envar jordägare ägde jakträtt å honom tillhörigt område, borde emellertid vid utfärdande av bestämmelser i ämnet lämnas oförkränt.

Beträffande Örebroförslaget anförde domänstyrelsen, att den ifrågasatta tudelningen av rätten till jakt efter älg på det sätt, att den, som vårdade sig om jakten, skulle vara underkastad en av myndighet bestämd reglering av beskattningen, under det att den, som saknade intresse för dylik vård, skulle äga frihet nedlägga så många djur, som för honom vore möjligt, icke kunde anses lycklig.

Domänstyrelsen framlade följande riktlinjer att följas vid älgjaktens ordnande.

1. Utan sådant tillstånd, varom i andra punkten härnedan förmäles, är all jakt efter älg å mark, där jakträtten icke tillhör kronan, tillsvidare förbjuden.

2. Innehavare av rätt till jakt å sammanhängande område av den

storlek och beskaffenhet, att det med hänsyn till ortens förhållanden kan anses tillfredsställa skäliga fordringar på ett självständigt jaktområde för älg, må av länsstyrelsen efter prövning av förebragt utredning kunna medgivas rätt att å området fälla ett med hänsyn till detsammes omfattning, den därå befintliga älgstammens uppskattade storlek och andra på saken inverkan omständigheter skäligt antal älgar.

3. Tillstånd enligt andra punkten skall avse det år, varunder detsamma begäres, och meddelas för tiden den 10—21 september beträffande Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län samt Särna och Idre socknar av Kopparbergs län och den 10—21 oktober i fråga om övriga delar av landet.

Tillståndet må icke omfatta fångande eller dödande av årskalv av älg.

4. Med innehavare av jakträtt enligt andra punkten skall vara likställd i 9 § av lagen om rätt till jakt omförd sammanlutning, även om denna har avseende på jakt efter allenast älg.

5. För länsstyrelsens resolution med tillstånd till jakt efter älg skall sökande utgiva lösen med femton kronor för varje älg tillståndet avser.

6. Å sådan mark, där jakträtten tillhör kronan, skall utövande av och upplåtande av rätt till jakt efter älg enligt gällande grunder för tillgodgörande av kronans jakträtt vara begränsad till den i tredje punkten bestämda tid, där ej Kungl. Maj:t för särskilda fall annorlunda förordnar.

Som motiv till förslaget anförde domänstyrelsen bland annat: Då ett allmänt intresse förefunnes för bibehållande inom landet av en skälig tillgång å älg samt hittills tillämpade bestämmelser för älgjaktens reglerande icke syntes kunna avvärja faran för älgstammens utödande inom stora delar av landet, torde det ej kunna undvikas, att rätten till jakt efter älg gjordes beroende av därtill utav viss myndighet lämnat tillstånd. Såsom grundregel borde därför stadgas ett allmänt gällande förbud för jakt efter älg. Det borde tillkomma länsstyrelsen att meddela jakttillstånd, ty länsstyrelsen ägde större lokal- och personkännedom än domänstyrelsen och vore lättare tillgänglig för allmänheten. En för hela landet giltig minimiareal mark, som under alla förhållanden vore erforderlig för att en större eller mindre älgstam där skulle kunna hava sin fasta ståndplats och därinom livnära sig, kunde icke angivas. Därtill vore förhållandena inom landet allt för växlande. Det syntes därför vara nödvändigt, att den tillståndsgivande myndigheten erhöle befogenhet att i varje särskilt fall pröva de föreliggande omständigheterna. Sökande borde för ändamålet förete kartskiss över jaktområdet samt lämna uppgift om dess areal ävensom beskrivning över detsammes beskaffenhet, ungefärliga fördelning å inrösningsjord och utmark m. m. För frågans avgörande måste den prövande myndigheten jämväl hava till sitt förfogande en utredning rörande den ungefärliga tillgången å älg inom området. En dylik utredning borde avlämnas av sökanden. Av sökanden lämnade uppgifter om den beräknade älgtillgången m. m. kunde lämp-

ligen bestyrkas av trovärdiga personer, vilka gjort sig kända såsom på området intresserade och sakkunniga. På grundval av sålunda förbragt utredning samt yttranden, som länsstyrelsen kunde infordra från jaktvårdsföreningar, skogsstatstjänstemän, landsfiskaler och kommunala myndigheter, torde det i allmänhet ej möta några större svårigheter att på ändamålsenligt sätt besluta över inkomna ansökningar. Då enligt ämbetsverkets förslag älgavjagningens storlek alltid skulle vara bestämd, funnes intet hinder för en jämförelsevis lång jakttid, under vilken beskattningen kunde företagas på ett ändamålsenligt sätt. Enär kontroll och bevakning måste utövas mot olaga jakt, borde dock jakttiden icke bli alltför lång. En tid av tolv dagar syntes lämplig. Sammanförande av smärre områden till ett gemensamt större jaktkomplex, där ordnad jakt kunde bedrivas, vore ur alla synpunkter av stor betydelse. Det kunde förväntas, att med den av styrelsen föreslagna ordningen för jakten efter älg intresset för sammanslutningar enligt 9 § jaktlagen skulle höjas, i första hand avseende beskattningen av älgstammen på ett mera rationellt sätt, men därjämte även i fråga om andra villebrädsarter samt särskilda jaktsätt. Tvång till sammanslutning vore icke lämpligt. Då även sådana mindre områden, å vilka jakträtten tillkomme kronan, ej sällan av naturliga skäl borde i förevarande avseende sammanföras med angränsande enskild mark, syntes styrelsen böra erhålla bemyndigande att, när skäl därtill föreläge, med ägare av mark, som angränsade kronan tillhörig fastighet, träffa avtal enligt 9 § jaktlagen. Till täckande av kostnaderna för den ökning av länsstyrelsernas arbetsbörda, som givetvis komme att föranledas av älgjaktens reglering på föreslaget sätt, borde en mindre avgift uttagas av dem, som erhållit tillstånd att fälla älg, förslagsvis 15 kronor för varje älg. Å mark, där jakträtten tillhörde kronan, vore jakten efter älg redan enligt gällande författning om grunderna för utövande av kronans jakträtt ordnad på ett sätt, som i huvudsak överensstämde med det nu föreslagna. Av flera skäl, särskilt ur kontrollsynpunkt, vore dock önskvärt, att jakttiden såvitt möjligt vore densamma för all mark. Ett genomförande av styrelsens förslag krävde troligen kontroll i större omfattning än nu rådande förhållanden påkallade. Det kunde dock antagas, att de särskilda jakträttsinnehavarna komme att i rätt stor utsträckning utöva kontroll på varandra. Styrelsen hyste emellertid förhoppning om, att Kungl. Maj:t måtte, så snart lämpligen kunde ske, för riksdagen framlägga förslag om jaktvårdsavgifter och i samband därmed vidtaga åtgärder för bättre kontroll över jaktförfattningarnas efterlevnad och för organisation av jaktvårdsarbetet.

Infordrade yttranden hava inkommit från samtliga länsstyrelser utom från Västernorrlands län. Länsstyrelserna hava allmänt hört i länen befintliga jaktvårdsföreningar. Några länsstyrelser hava infordrat utlåtanden jämväl från andra sammanslutningar och myndigheter, såsom

*Yttranden
över Örebro-
förslaget och
domänstyrel-
sens förslag.*

landsting, hushållningssällskap, landsfogde, jägmästare och skogsvårdsstyrelse.

Länsstyrelsen i Uppsala län har funnit sig icke kunna förorda vare sig Örebroförslaget eller domänstyrelsens förslag samt anfört: Ett ordnande av älgjakten vore förenat med synnerligen stora svårigheter, enär det därvid gällde att under mycket från ett år till ett annat växlande naturförhållanden och för orter, som vore i flera avseenden mycket olika, tillgodose i viss mån stridiga intressen. Härtill komme, att såsom tillfredsställande kunde anses endast en lösning, som vore enkel och lätt tillämpad samt icke framkallade en ökning av de lagöverträdelser, som i fråga om älgjakt blott alltför ofta förekomme. Med hänsyn härtill ansåge sig länsstyrelsen icke kunna förorda något av de i ärendet framställda förslagen. Länsstyrelsen hade icke heller funnit genom erfarenheten bekräftat, att hittills tillämpat system lämnat så avskräckande resultat, som stundom påstodes; trots de nuvarande odlingsförhållandena och den ökade ägosplittringen syntes nämligen älgbeståndet hava hastigt återställts efter den hårda påkänning, som under kristiden torde hava ägt rum. Länsstyrelsen ville emellertid framhålla önskvärdheten därav, att, oberoende av frågan om jaktpass såsom villkor för idkande av jakt i allmänhet, idkandet av älgjakt finge förutsätta något slags anmälan eller licens, avseende viss person och visst område. Härigenom skulle nämligen kontrollmöjligheterna i avsevärd mån ökas och antalet tillfällighetsjägare minskas.

Övriga hörda myndigheter och sammanslutningar hava tillstyrkt något av de framlagda förslagen, helt eller med vissa modifikationer, därvid de flesta i princip anslutit sig till domänstyrelsens förslag. Länsstyrelsen i Jönköpings län har dock uttalat tvekan med hänsyn till den avvikelse, som förslaget innebure från den enligt jaktlagen gällande principen om jakträtt för varje jordägare å honom tillhörigt område. — Länsstyrelsen i Södermanlands län har framhållit, att nämnda princip genom domänstyrelsens förslag i viss mån modifierades, men ej gjort något uttalande om lämpligheten av förslaget. — Länsstyrelserna i Kristianstads län och Älvsborgs län hava ej velat tillstyrka, att all rätt till jakt efter älg skulle göras beroende av särskilt tillstånd på sätt domänstyrelsen föreslagit. Detta strede mot hävdvunnen uppfattning och inkräktade alltför mycket på de mindre jordägarnas rätt. Länsstyrelsen och hushållningssällskapet i Kristianstads län förvaltningsutskott hava föreslagit en kort allmän jakttid för jakten å älgdjurar och särskilt jaktlov för innehavare av större jaktområden. — Länsstyrelsen i Östergötlands län, som anslutit sig till domänstyrelsens förslag att all rätt till jakt efter älg göres beroende av särskilt tillstånd och att beträffande varje tillstånd bör meddelas reglerande bestämmelser i fråga om det antal djur, som må fällas, har emellertid funnit riktigast, att dylikt tillstånd borde kunna utfärdas för envar jakträttsinnehavare utan avseende å hans jaktområdes storlek och beskaffenhet. Såsom skäl för denna uppfattning har

länsstyrelsen anfört, att jakträttsinnehavare, vars jaktmark icke vore av beskaffenhet att kunna anses såsom självständigt jaktområde och som ej heller av ena eller andra anledningen kunde få till stånd någon sammanslutning med innehavarna av jakträtten å angränsande fastigheter, eljest skulle bliva helt utestängd från möjligheten att jaga älg å sitt område och därigenom vinna ersättning för den skadegörelse, som av älgarna eventuellt tillskyndades honom, eller eljest i någon form tillgodogöra sig å området befintligt älgbestånd. Länsstyrelsen har vidare ifrågasatt, huruvida icke jakttiden borde vara densamma för alla tillståndshavare. — Länsstyrelsen i Älvsborgs län liksom ock jaktvårdsföreningen i länets södra del har förordat Örebroförslaget. Samma ståndpunkt har intagits av landstingen i Östergötlands län och Kristianstads län, skogsvårdsstyrelsen i Blekinge län samt jaktvårdsföreningarna i Uppsala, Hallands och Värmlands län. Jaktvårdsföreningen i Uppsala län har förordat Örebroförslaget därför, att föreningen funnit sig icke kunna tillstyrka domänstyrelsens förslag i fråga om jakttidens förläggning samt ställt sig tveksam till bestämmelsen om en avgift för varje fälld älg. — Länsstyrelsen och hushållningssällskapet i Jämtlands län, vilka tillstyrkt domänstyrelsens förslag, hava förordat en övergångstid å några år, under vilken alla jakträttsinnehavare skulle äga rätt att jaga under en mycket kort tid. En sådan övergångstid vore erforderlig för organisationsarbete med bildande av sammanslutningar enligt 9 § jaktlagen. Ett genomförande av domänstyrelsens förslag komme eljest till en början att verka som ett förbud för ägarna av mindre jaktområden. På grund av det stora antal smärre jordägare, som behövde sammansluta sig, komme nämligen svårigheter att möta för bildande av dylika sammanslutningar, vilka ännu vore relativt okända.

Länsstyrelsen i Norrbottens län, som funnit domänstyrelsens förslag lämpligt att läggas till grund för en lagstiftning åtminstone på försök, har i fråga om de särskilda förhållandena i länet anfört: Innehavare av sammanhängande områden av den beskaffenhet, att de kunde sägas uppfylla fordringarna på ett självständigt jaktområde för älg, representerades av trävarubolag med egna skogshemman. De skogskomplex, varom härvidlag kunde bliva fråga, kunde skattas till ett 20-tal, måhända flera. Som dylika jaktområden torde även få räknas häradsallmänningar. Såsom sammanslutningar enligt 9 § jaktlagen kunde av praktiska skäl knappast komma i fråga mindre enheter än byalag. Huru inom dessa utövandet av jakten skulle ordnas, vore väl en intern angelägenhet, som det icke vore meningen att i lagstiftningsväg reglera. Med de väldiga vidder, det här rörde sig om — i många fall omfattade byarna tusentals hektar mark — ginge det emellertid icke för sig att släppa lös alla skattetalsägare inom byn för nedläggandet av det bestämda antalet älgar, ty även om var och en besjälades av den strängaste lojalitet, så kunde de enskilda jägarna på dessa vidsträckta marker icke hava kontakt med varandra

och alltså icke veta, när det bestämda antalet älgar blivit fäällt. Älgjakten bedrevs nämligen i länet icke såsom drevjakt, utan djuren uppsöktes och förföljdes av enskilda jägare med eller utan hund. Länsstyrelsen föreställde sig, att ett system med jaktkort eller annan lämplig anordning borde åvägabringas för tillgodogörande av byarnas älgjakt. För ett konsekvent genomförande av idén om begränsad beskattning av älgbeståndet på viss areal, syntes ofrånkomligt att på något sätt reglera lapparnas rätt till älgjakt. Detta skulle måhända lämpligen kunna ske sålunda, att såväl fjäll- som skogslappsbyarna förklarades i fråga om älgjakt utgöra sammanslutningar enligt 9 § jaktlagen, dock endast beträffande områden, som enligt respektive lappbyordning vore till sina gränser bestämda. Då fjälllapparnas avgränsade områden i allmänhet hade odlingsgränsen till ostlig gräns, innebure en sådan bestämmelse, att för fjälllapparna älgjakt nedom odlingsgränsen och för skogslapparna älgjakt utanför lappbyns avgränsade område icke vore medgiven. — Jägmästaren i Jukkasjärvi revir har beträffande lapparnas rätt till jakt å älg ansett densamma böra begränsas till att avse allenast kronomarker ovan odlingsgränsen i Norrbottens och Västerbottens län samt renbetesfjällen i Jämtlands län. Där est lapparnas rätt till jakt å älg bibehölles att gälla jämväl å enskildas marker, skulle de föreslagna bestämmelserna om jaktens begränsning till ett bestämt antal djur å viss areal bliva omöjliga att genomföra. Härjämte har föreslagits ett stadgande av innebörd, att varje lappby skulle anses utgöra sammanslutning enligt 9 § jaktlagen jämväl för det fall, att särskilt avtal ej träffats.

Södra Älvsborgs läns jaktvårdsförening har i sitt utlåtande, som åberopats av länsstyrelsen, anfört, att, då sammanslutningar enligt 9 § jaktlagen ännu i största delen av landet vore nya och oprövade, det ej vore klokt att på en gång genom tvång söka åstadkomma sådana sammanslutningar, något som bleve följden av ett genomförande av domänstyrelsens förslag. Det komme säkerligen att möta svårigheter att bilda dylika sammanslutningar, enär enighet ej alltid vore lätt att uppnå angående områdets omfattning, jaktens utövande och jaktbytets fördelning m. fl. frågor. Liknande synpunkt beträffande svårigheten att bilda sammanslutningar har framhållits av jaktvårdsföreningen i Hallands län.

Beträffande detaljerna i domänstyrelsens förslag hava en del anmärkningar framställts. Länsstyrelserna i Stockholms län och Kalmar län hava ansett det böra överlämnas åt domänstyrelsen eller överjägmästare att giva särskilt jakttillstånd. Såsom skäl härför har anförts av sistnämnda länsstyrelse, att länsstyrelsernas arbetsböda redan vore betungande, samt av länsstyrelsen i Stockholms län, att länsstyrelserna ej innehade tillräcklig sakkunskap och därför bleve beroende av utlåtande från huvudsakligen skogsstatens tjänstemän. I övrigt har ej gjorts någon erinran mot förslaget i denna del. Dock har i yttrande av länsstyrelsen i Stockholms län framhållits, att uttrycklig befogethet borde tillerkännas länsstyrelsen att,

där så vore erforderligt, förordna skogsstatstjänsteman att företaga undersökning å platsen. Länsstyrelsen i Kopparbergs län har ansett, att villkoret att jaktområdet skulle vara sammanhängande borde eftergivnas. Bildandet av sammanslutningar skulle eljest försvåras. — Länsstyrelsen i Kronobergs län har framhållit såsom önskvärt, att åtgärder vidtoges för underlättande av bildande av jaktsammanslutningar enligt 9 § jaktlagen, och ur denna synpunkt ifrågasatt, huruvida ej sådan sammanslutning borde kunna åvägabringas även mot bestridande från enskilda delägares sida. — Vad angår den av domänstyrelsen föreslagna avgiften å 15 kronor för varje älg, meddelat tillstånd avser, hava olika meningar framkommit. Länsstyrelsen i Stockholms län har ansett, att någon avgift över huvud ej borde utgå, enär avsevärt ökat arbete ej kunde föränledas av förslaget genomförande. Ifrågasättas kunde dock, huruvida ej sökanden borde åläggas ersätta kostnader för resor, som av tjänsteman måste företagas för utredning i ärendet. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har ansett sig icke böra tillstyrka särskild avgift för jakt efter älg. Anledning saknades nämligen att åsätta sådan jakt särskild avgift, så mycket mindre som jakten ej sällan komme att föränledas av behovet att förhindra en icke önskvärd ökning av älgstammen. Länsstyrelserna i Östergötlands län och Värmlands län hava ställt sig tveksamma rörande lämpligheten av att stadga särskild avgift. Länsstyrelserna i Hallands län och Jämtlands län hava förordat lägre avgift, respektive 10 och 5 kronor. Å andra sidan har höjning av avgiften till 30 kronor föreslagits av länsstyrelserna i Blekinge län och Västmanlands län. Länsstyrelsen i sistnämnda län har ansett, att restitution borde ske, där tillåtet antal älgar ej fälldes, under det att länsstyrelsen i Blekinge län funnit någon restitution ej böra äga rum. — Rörande användningen av influtna avgifter har länsstyrelsen i Västmanlands län förordat, att desamma borde användas till täckande av kostnader för undersökning, som av jägmästare verkställt i ärende om tillstånd meddelande. Från flera håll har framhållits såsom önskvärt, att avgifterna, åtminstone delvis, borde användas att ersätta de skador, som förorsakas av älg. I denna riktning hava uttalat sig länsstyrelserna i Jönköpings, Kalmar och Blekinge län, skogsvårdsstyrelsen och jaktvårdsföreningen i det sistnämnda länet samt jaktvårdsföreningen i Jämtlands län. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, som enligt vad ovan nämnts funnit sig icke böra tillstyrka särskild avgift, har beträffande förslaget om avgifternas användande till ersättning för älgskador anfört: Möjligheten att erhålla gottgörelse för skada genom älg skulle kunna förorsaka, att intresset för sammanslutningar av jakträttsinnehavare slappnade, vartill komme, att arbetet med skadornas reglerande kunde bli va rätt omfattande och medföra dryga kostnader. Länsstyrelsen i Jämtlands län har föreslagit, att avgifterna måtte fördelas mellan jakträttsinnehavarna efter arealen av deras jaktområden. Jaktvårdsföreningen i

Östergötlands län har ansett, att jaktvårdsföreningarna borde få del av avgifterna såsom ersättning för besvär i anledning av remisser till föreningarna av ansökningar om särskilt jakttillstånd.

Skadegörelse av älg.

*Riksdagens
skrivelse nr
258/1925.*

I skrivelse den 27 maj 1925, nr 258, anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande skadegörelse av älg samt vidtaga de åtgärder, vartill denna utredning kunde giva anledning.

Riksdagens framställning var föranledd av tre motioner. I dessa hemställdes om utredning, i två likalydande (I:133 och II:195) rörande åtgärder till förekommande av älgars skadegörelse å ungskog och växande gröda samt i den tredje (II:1) angående ersättning för skadegörelse av älgar å växande gröda.

I förstnämnda två motioner behandlades älgens skadegörelse närmast från skogsvårdssynpunkt. Jordbruksutskottet anförde beträffande dessa motioner i sitt av riksdagen godkända utlåtande, nr 65, att älgens skadegörelse å skog i allmänhet icke vore av mera väsentlig betydelse. Skogsägaren ansåge sig i allmänhet ersatt genom älgjakten. Då älgan vore helt fridlyst, kunde dock mera allvarliga missförhållanden uppstå å trakter, där förutsättningarna för älgstammens tillväxt vore särskilt gynnsamma. Man torde dock kunna komma till rätta med dylika missförhållanden genom att fridlysningen skedde i mera smidiga former. Anledning kunde sålunda finnas att frångå regeln, att fridlysningen skulle följa länsgränsen. Utskottet ansåge sig böra tillstyrka, att utredning verkställdes rörande de åtgärder, som kunde anses vara av behovet påkallade.

I den tredje motionen framhölls, att skadegörelsen av älg å växande gröda uppginge till avsevärda belopp, samt att torpare, arrendatorer och småbrukare i skogsbygderna ofta finge sin växande gröda mer eller mindre förstörd utan möjlighet att få någon gottgörelse därför genom älgjakten, då torpare och arrendatorer i regel saknade jakträtt. I motionen framställdes ett förslag till ordnande av ersättningsfrågan. Medel skulle erhållas genom att en avgift för varje skjutna älg erlades till landsfiskalen, som hade att redovisa influtna avgifter till länsstyrelsen. Då skadegörelse skett, borde anmälan därom göras till kommunalnämnden. Nämnden eller en av densamma utsedd delegation borde besiktiga skadan och insända protokoll till länsstyrelsen. Ersättningsbeloppen borde sedan fastställas av en utav länsstyrelsen för hela länet tillsatt nämnd. Skada av mindre värde än 15 kronor borde ej ersättas. Skadelidande, som själv skjutit älg, borde ej erhålla ersättning i vidare mån än värdet av skadan överstege den skjutna älgens värde med frånräk-

nande av avgiften. Jordbruksutskottet ansåg sig icke böra uttala någon mening, huruvida en sådan anordning, som ifrågasatts i sist omhandlade motion, vore lämplig att genomföra i vårt land. Utskottet ville dock ej motsätta sig, att den av utskottet förordade utredningen även komme att omfatta en undersökning av berörda uppslag.

Den 12 juni 1925 förordnade Kungl. Maj:t, att riksdagens skrivelse skulle överlämnas till dåvarande expeditionschefen L. Berglöf för att tagas i övervägande vid fullgörande av viss till honom överlämnad utredning rörande med jaktlagstiftningen sammanhängande frågor. Efter att över riksdagsskrivelsen hava hört domänstyrelsen, som tidigare yttrat sig över de ifrågavarande motionerna, avgav Berglöf utlåtande i ärendet. Sedan därefter Kronobergs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott hemställt, att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga förslag till ersättning för skada av älg enligt vissa närmare angivna grunder, anbefalldes lantbruksstyrelsen ävensom länsstyrelserna efter hörande av vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskott att i ärendet avgiva utlåtande, varjämte Svenska jägarförbundet bereddes tillfälle att inkomma med sådant utlåtande.

Berglöf anförde i sitt utlåtande: Bästa utvägen att förekomma skadegörelse av älg syntes vara införandet av jakttider, som medgäve en jämn beskattning av älgstammen och densamma nödiga begränsning. Att i vårt land stadga skyldighet för jakträttsinnehavare att på yrkande av jordens brukare nedbringa en övertalig stam av sådant villebråd, som förorsakade skada å gröda, en skyldighet som vore föreskriven i vissa främmande rättssystem, syntes knappast vara lämpligt. Ett stadgande av sådant innehåll kunde lätteligen medföra mindre önskvärda följder för möjligheten att inom landet i dess helhet bibehålla en älgstam av skälig omfattning. Där större olägenhet av förevarande slag föreläge för arrendator, som ej själv hade jakträtt, finge hänsyn därtill tagas vid arrendejordens upplåtande. I övrigt borde såväl i dessa fall som i allmänhet ej helt bortses från möjligheten att genom stängsel eller andra anordningar bereda skydd för särskilt utsatta platser. Det syntes kunna ifrågasättas, huruvida några nämnvärda fördelar stode att vinna på den av jordbruksutskottet i fråga om fridlysningen anvisade utvägen. Tvärtom kunde befaras, att ej oväsentliga olägenheter kunde uppkomma av ett frångående från regeln, att fridlysningen skulle följa länsgränsen. Fridlysningsbestämmelserna komme att brista i reda och överskådlighet och kontrollen över deras efterlevnad bleve svårare att utöva. — Vad anginge frågan om beredande av gottgörelse för skadegörelse av älg, förefunnes visserligen vissa skäl för införande av en begränsad rätt till ersättning för älgskada. Med hänsyn till de i vårt land rådande förhållandena vore emellertid de svårigheter, som mötte för ett rättvist och praktiskt utmätande av gottgörelse, alltför stora gentemot vad som skulle stå att vin-

*Av denna
utlåtanden.*

na. Med avgörandet av frågan syntes i varje fall böra anstå, till dess spörsmålet om jaktvårdsavgifter blivit löst.

Domänstyrelsens utlåtanden i frågan innehålla i huvudsak följande: Några bestämmelser om åtgärder till förebyggande av skadegörelse genom älg borde ej införas i jaktförfattningarna. Sådana bestämmelser kunde medföra fara för älgstammens bestånd. I undantagsfall torde emellertid, på framställning av skadelidande med instämmande av jakt-rättsinnehavaren, tillstånd böra givas av Kungl. Maj:t att under fridlysningstid å större område nedbringa älgstammen till förhindrande av mera betydande skadegörelse. Domänstyrelsen erinrade, att styrelsen på sin tid tillstyrkt införandet av jaktvårdsavgifter och att dessa delvis användes till ersättning av skadegörelse, som av vissa djur, bland dem älg, förorsakades, då djuren vore helt fridlysta. Styrelsen hade däremot ej avsett, att ersättning skulle utgå för skadegörelse av djur, å vilka under någon tid av året jakt finge äga rum. Vederbörande markägare syntes hava att själv överväga följderna av att på sina marker behålla en större viltstam, som eventuellt kunde förorsaka skada å växande gröda m. m. för såväl honom själv som underlydande arrendatorer och torpare. Markägaren hade ansetts äga åtminstone moralisk skyldighet att ersätta de underlydande, då skadan varit av större omfattning. Rätt kännbara skador genom älg å växande gröda m. m. torde emellertid understundom tillskyndas även innehavare eller brukare av smärre självständiga hemman eller lägenheter, som icke hade jakträtt eller å vilkas områden älgen icke hade fast tillhåll utan endast tillfälligtvis inkomme. Flertalet av dessa hade icke utsikt att erhålla någon som helst gottgörelse för de uppkomna skadorna. — Domänstyrelsen ansåg det vara av viss betydelse, att gottgörelse bereddades den, som i nämnvärd omfattning fått gröda skadad av älgar. Därmed skulle avvärijas den fara, som låge däri, att särskilt småbrukare i skogsbygden i avsikt att värja sig för älgarnas skadegörelse olovligen fälde sådana djur. Domänstyrelsen framhöll, att i vissa främmande rättssystem jakträttsinnehavare vore skyldig att ersätta brukare av jaktmarken den skada, som av vissa djur förorsakades å gröda. Att meddela ett dylikt stadgande vore dock ej lämpligt för våra förhållanden, enär detta kunde medföra alltför hård beskattning av den fåtaliga älgstammen. Det uppslag, som framkommit i ovan sist omhandlade motion, syntes däremot värt att tagas i övervägande. Av de influtna avgifterna borde bildas länskassor, från vilka ersättning skulle utgå. Bestämmelser, byggda på i motionen angivna grunder, torde dock komma att möta rätt avsevärda svårigheter vid deras praktiska tillämpning. Beträffande detaljerna i ett på dylika grunder byggt stadgande erinrade styrelsen, att en och samma avgift ej borde bestämmas för hela riket, utan borde Kungl. Maj:t på förslag av vederbörande länsstyrelse inom vissa gränser, förslagsvis 20—40 kronor, för en tidsperiod av exempelvis 3 år fastställa den inom länet utgående av-

giften. Jakträttsinnehavaren borde inom föreskriven tid till landsfiskalen enligt formulär lämna uppgift å de å hans jaktområde under året skjutna älgar och i samband därmed erlægga stadgad avgift. Jakträttsinnehavaren borde tillika uppgiva ägare eller brukare av område, där älg fällts, samt den särskilda ersättning, som erlades för jakträtten avseende älg. — Den i motionen ifrågasatta ordningen för älgskadors värdering och fastställande borde med hänsyn till härmed förenade kostnader icke tillämpas. Ansökning om ersättning borde göras till länsstyrelsen och utredning därvid åberopas angående skadans omfattning och värde. Denna utredning kunde, där så erfordrades, av länsstyrelsen kompletteras genom landsfiskaler m. fl. under länsstyrelsen lydande organ. Det borde tillkomma länsstyrelsen att pröva ersättningsfrågan. Ersättning borde utgå allenast för skada å växande eller skördad men ej inbärgad gröda och ej för skada under 20 kronors värde. Hade åtgärder ej vidtagits för grödans inbärgande inom rimlig tid, borde ersättning ej givas. Med ledning av de uppgifter, som av jakträttsinnehavare lämnats till landsfiskalen, torde kunna förebyggas, att brukare, som direkt eller indirekt tillfördes inkomst genom älgjakt, tillerkändes oskäligen gottgörelse. Därest länskassans medel ej försloge till gäldande av befogade ersättningsanspråk, måste givetvis ersättningsbeloppen reduceras. — Vad anginge älgars skadegörelse å skog, vore det visserligen riktigt, att denna flerstädes kunde vara rätt betydande, särskilt där älgen vore helt fridlyst. Särskild gottgörelse torde dock ej böra utgå för skadan. Det skäliga ersättningsbeloppet vore vanskligt att bedöma. Då jaktförbudet upphörde, kunde skogsägaren erhålla viss ersättning genom älgstammens beskattning. Enär något allmänt behov av de ifrågasatta bestämmelserna om ersättning för skadegörelse av älg ej torde föreligga, exempelvis ej i Norrland, borde det ankomma på Kungl. Maj:t att efter framställning från landsting eller hushållningssällskap förordna om stadgandenas tillämpning för skilda län.

Lantbruksstyrelsen har ansett det vara i hög grad önskvärt, att ersättning för skada å gröda kunde beredas framför allt åt torpare och andra småbrukare, vilka i regel saknade möjlighet att genom jakt skaffa sig vederlag för lidna förluster av ifrågavarande slag, men med hänsyn till svårigheterna för åstadkommande av en lämplig och skälig reglering av dylika förluster funnit sig icke böra påyrka åtgärder uti här ifrågavarande syfte.

Av de yttranden, som avgivits av *länsstyrelserna efter hörande av hushållningssällskapens förvaltningsutskott och i vissa fall av inom länen befintliga jaktvårdsföreningar*, inhämtas i fråga om förekomsten av älg samt omfattningen av de skador, som av älg förorsakats, i huvudsak följande. Inom de norrländska länen samt Stockholms, Uppsala, Gotlands, Malmöhus och Kopparbergs län förekomme älg icke i sådan omfattning, att åtgärder för ersättande av älgskador ansetts erforderliga. Inom

övriga delar av landet, således i huvudsak inom mellersta och södra Svealand samt större delen av Götaland, förekomme däremot älg i betydande antal samt förorsakade skador av ofta ganska avsevärd omfattning. Enligt Södermanlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott förekomme inom länet av älg vållade skador i stor utsträckning. Enahanda vore förhållandet beträffande Kronobergs, Kalmar, Hallands, Göteborgs och Bohus, Örebro och Västmanlands län. Länsstyrelsen i Värmlands län har anfört, att till länsstyrelsen allt emellanåt, framför allt under senare år, inkommit framställningar om beredande av gottgörelse för av älgar förorsakad skadegörelse å växande gröda. Hushållningssällskapet i sistnämnda län förvaltningsutskott har framhållit, att älgar visserligen förorsakade skada å ungskog och växande gröda, men att skadorna ofta vore lokalt begränsade och att de i regel icke vore av den ekonomiska betydelse, man i allmänhet föreställde sig. — Behovet av åtgärder för beredande av ersättning för skada av älg vore särskilt framträdande för småbrukare. För dem voro de genom älgarnas skadegörelse orsakade förlusterna mest kännbara, och de saknade i regel möjlighet att genom jakt efter älg skaffa sig gottgörelse. — I flertalet yttranden har uttalats, att ersättning borde lämnas allenast för skador å växande eller skördad men icke inbärgad gröda. Skador å skog har allmänt ansetts icke böra ersättas. Västmanlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har emellertid med instämmande av länsstyrelsen i länet framhållit, att ersättning borde utgå jämväl för skador å nyplanterad skog å större sammanhängande områden, varjämte länsstyrelsen i Malmöhus län samt Blekinge läns jaktvårdsförening ifrågasatt ersättning för skada å träd i plantskolor. — I flertalet yttranden har förordats upptagande av en avgift av 25 kronor för varje skjuten älg, att tillföras en hela riket omfattande älgskaderegleringsfond. Genom att fonden omfattade hela riket erhöles medel för ersättande av skada även inom län, där jakt efter älg vore förbjuden. Skador under viss minimistorlek borde icke ersättas, och i händelse av bristande tillgång i fonden borde skadeståndsbeloppen proportionellt minskas. För sistnämnda fall hava länsstyrelserna i Kronobergs län och Blekinge län uttalat, att ersättning i första hand borde beredas åt småbrukare. Länsstyrelserna i Östergötlands, Hallands och Älvsborgs län, hushållningssällskapens i förstnämnda två län förvaltningsutskott samt jaktvårdsföreningen i Västmanlands län hava anfört, att ifrågavarande skador borde ersättas genom jaktvårdsavgifter. Länsstyrelsen i Hallands län har dock uttalat principiella betänkligheter mot systemet med avgifter för skjutna älgar. Södermanlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, i vars yttrande länsstyrelsen instämt, har ansett, att ersättning borde utgå antingen av statsanslag eller av avgifter för skjutna älgar. Länsstyrelsen i Malmöhus län och Kristianstads läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott hava framhållit, att, därest de influtna avgifterna

icke försloge till täckande av uppkommande skador, statsmedel borde ställas till förfogande för ändamålet. Enligt Värmlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott skulle systemet med avgift för varje skjuten älg leda till orättvisor, då avgifter därigenom skulle komma att uttagas jämväl för älgar, fällda å sådant område, där ingen skadegörelse förekomme. Länsstyrelsen i Värmlands län, som avstyrkt förslaget om inrättande av en älgskaderegleringsfond, har föreslagit, att av statsmedel borde årligen till vederbörande länsstyrelses förfogande ställas ett mindre belopp, förslagsvis 500 kronor, att av länsstyrelsen användas till understöd i särskilt ömmande fall. Jönköpings, Kronobergs, Skaraborgs och Örebro läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott samt länsstyrelsen i Kalmar län hava funnit det föreslagna beloppet av 25 kronor för varje skjuten älg för lågt. Länsstyrelsen i Örebro län har uttalat, att för närvarande icke torde kunna ifrågasättas lagstiftning angående rätt till ersättning åt jordbrukare för skadegörelse av älg. Önskligt vore emellertid, att medel ställdes till förfogande för utgivande av ersättning i särskilt ömmande fall. För ändamålet kunde lämpligen användas influtna böter för olaga och olovlig älgjakt samt de medel, som inkomme för värdet av därvid dödade älgar. — Farhågor hava allmänt uttalats, att kostnaderna för skadornas värdering skulle uppgå till avsevärda belopp. I yttrandena från länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala och Göteborgs och Bohus län samt från Malmöhus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har framhållits, att kostnaderna för reglering av skadorna skulle bliva så stora, att det enbart på denna grund icke vore möjligt åstadkomma en fristående lösning av nu förevarande spörsmål, utan att därmed borde anstå, tills en allmän revision av jaktlagstiftningen vidtoges. I ändamål att hålla kostnaderna inom rimliga gränser har i allmänhet framhållits, att ingående värdering icke borde fordras; det vore tillräckligt, att sökanden genom intyg av välkända personer eller på annat sätt förebragte utredning om skadan. — Prövningen av hithörande frågor borde uppdragas åt länsstyrelserna, och vederbörande länsstyrelse kunde genom sina underordnade organ införskaffa kompletterande upplysningar. Av länsstyrelsen i Blekinge län och jaktvårdsföreningen inom länet har framhållits, att vid skadans uppskattande borde sakkunnigt biträde lämnas av skogsstatstjänstemän. Kristianstads läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har föreslagit, att ansökning om gottgörelse borde ingivas till hushållningssällskapen, som sedan genom sina lokala kommittéer kunde låta värdera skadan och därefter med eget yttrande överlämna handlingarna till länsstyrelsen. Västernorrlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har erinrat, att för värdering av ifrågavarande skador vederbörande jaktvårdsföreningar lämpligen kunde medverka.

Styrelsen för Svenska jägarförbundet har ansett sig böra framhålla de svårigheter, som till följd av den nuvarande jaktlagstiftningen möta vid

försök till lösande av den förevarande frågan. Då frågan emellertid på senare tiden, särskilt för vissa orter, blivit av verklig betydelse framförallt för tillgodoseende av berättigade anspråk från ett stort antal småbrukares sida på gottgörelse för älgskador, hade styrelsen funnit starka skäl tala för vidtagande av åtgärder i syfte att frågan snarast erhöles så god lösning, som förhållandena kunde medgiva. Styrelsen hade låtit utarbete ett förslag till lag i ämnet, i vilket förslag jämväl upptagits frågan om själva älgjaktens ordnande. Förslaget utgår ifrån, att en var har att i naturskyddets intresse i viss mån tåla skador av älg. Förslaget ålägger därför icke den enskilde älgvårdaren någon ersättningskyldighet annat än i den mån, han genom särskilda åtgärder eller underlåtenhet att vederbörligen beskatta sin älgstam föranlett, att denna ökats i större mån, än som kan anses överensstämma med de naturliga förhållandena. I förslaget har upptagits en bestämmelse av innehåll, att länsstyrelsen må under nyss angivna förhållanden förordna, att stammen skall nedbringas med visst antal djur. Därest jakträttsinnehavaren icke inom föreskriven tid fullgjort förordnandet, blir han därefter ansvarig för skada, vilken av älgar, som komma från hans jaktområde, förorsakas å växande eller avmejad gröda, som utan att försummelse kan läggas ägaren till last ännu står ute. Emellertid upptages i förslaget bestämmelser om gottgörelse för av älg förorsakade skador även för det fall, att ersättningskyldighet icke kan åläggas annan. Jägarförbundets förslag utgår i fråga om själva älgjaktens ordnande från det av domänstyrelsen avgivna och gör sålunda jakträtten beroende på tillstånd. Tillståndet skulle avse visst antal älgar, bestämt med hänsyn bland annat till den å området befintliga älgstammens uppskattade storlek. För varje älg, som fälldes, skulle till vederbörande länsstyrelse erläggas en viss avgift, vars belopp skulle variera mellan 10 och 30 kronor samt bestämmas av landstingen. Avgifterna skulle för varje landstingsområde sammanföras till en fond, benämnd älgskadefonden, ur vilken länsstyrelsen skulle äga utgiva bidrag till lindrande av älgskador. Avgifterna skulle erläggas i förskott för det antal älgar, tillståndet avsåge, men tillståndshavaren skulle vara berättigad att, om det medgivna antalet älgar icke fälldes, återfå så många av de erlagda avgifterna, som svarade mot skillnaden mellan detta antal och det, som avsågs med tillståndet. Bidrag ur älgskadefonden skulle av länsstyrelsen kunna tillerkännas brukare av mindre brukningsdel, icke innefattande större areal odlad jord än tjuugu hektar, för skada, som av älgar förorsakats å honom tillhörig växande eller avmejad men icke inbärgad gröda, dock endast om skadan funnes vara av väsentlig beskaffenhet och jordbrukaren ej genom tillgodogörande av sin jakträtt kunnat hålla sig skadeslös. Ansökan om bidrag skulle göras hos länsstyrelsen, därvid skulle fogas ett av två ojäviga, i jordbruk kunniga män upprättat värderingsinstrument över skadan. De ansökningar, som för varje år inkommit, skulle på en gång prövas före

årets slut, varvid skulle tillses, att envar bidragsberättigad erhöle den gottgörelse, som med hänsyn till älgskadefondens tillgångar och omständigheterna i övrigt funnes skälig. Erfordrades för prövning av viss ansökning utredning utöver den handlingarna innehölle, skulle det ankomma på länsstyrelsen att efter omständigheterna förordna därom. Jägarförbundets styrelse framhåller, att den i lagförslaget förordade lösningen icke skulle medföra några större kostnader för det allmänna. Det bleve endast, då vederbörande länsstyrelse funne sig böra föranstalta om vidare utredning, utöver den sökanden förebragt, som särskilda kostnader uppkomme.

Frågan om ersättning för skadegörelse av älg har i anledning av en inom andra kammaren i ämnet väckt motion varit föremål för riksdagens uppmärksamhet jämväl år 1929. Andra kammarens tredje tillfälliga utskott uttalade i utlåtande nr 6 såsom sin uppfattning, att statsmedel icke borde användas för ersättning av skadegörelse genom älg med hänsyn bl. a. till de konsekvenser, som detta i andra likartade fall skulle kunna leda till, samt hemställde under hänvisning till i ärendet pågående utredning, att motionen ej måtte föranleda till någon kammarens åtgärd, vilken hemställan bifölls.

*Riksdagen
1929.*

Förhållandena på jaktens och jaktvårdens områden i vårt land torde få anses vara i vissa avseenden mindre tillfredsställande. Beskattningen av villebrådet sker mångenstädes utan tanke på vikten av villebrådsstammarnas bestånd. Härtill kommer, att jakten på sina håll bedrivs under former, som vittna om att därvid icke alltid iakttages den besinning och humanitet, som borde finnas hos varje jägare. Rättelse i dessa missförhållanden, vilka varit särskilt framträdande vid älgjaktens utövande, torde näppeligen stå att vinna enbart på upplysningens väg; därtill fordras jämväl åtgärder från lagstiftningens sida. Sedan lång tid tillbaka hava också vid upprepade tillfällen framställts krav på dylika åtgärders vidtagande till vinnande av mera ordnade förhållanden på hithörande områden. Dessa krav hava under de senare åren gjort sig allt starkare gällande. Ett flertal framställningar hava från skilda håll gjorts i ämnet, och olika förslag till de särskilda frågornas lösning hava framlagts. Flera av dessa framställningar och förslag äro i många hänseenden vittgående och åsyfta allmän revision av jaktlagstiftningen. Jag vill i detta sammanhang erinra om det förslag angående jaktvårdsavgifter, som av domänstyrelsen berördes i dess i det föregående omnämnda yttrande över 1925 års riksdags-skrivelse rörande skadegörelse av älg. Förslaget i fråga avser att förhindra den illegitima jakten och att anskaffa för jaktvårdens främjande erforderliga medel. Enligt förslaget skulle jakt, utom i vissa undantagsfall, ej av någon få utövas med mindre han erlagt jaktvårdsavgift samt till bevis därom vore försedd med ett för honom personligen utfärdat jakt-

*Departements-
chefen.*

kort. Förslag i enahanda riktning har vid skilda tillfällen varit föremål för riksdagens behandling, dock utan annat resultat än att i samband med 1912 års jaktlagstiftning föreskrevs skyldighet för utländsk man att, utom för visst fall, vid jakt inom riket vara försedd med jaktpass. Frågan om jaktvårdsavgifter liksom ock spörsmålet om revision av jaktlagstiftningen över huvud har jämväl i år genom två inom andra kammaren väckta motioner, nr 46 och 302, dragits under riksdagens prövning, varjämte i samma kammare väckts en motion, nr 210, som avser enbart frågan om älgjaktens ordnande.

Ehuruväl vissa skäl torde kunna anföras för en mera allmän revision av jaktlagstiftningen och ehuru jag inser det nära sambandet mellan spörsmålet härom och frågan om älgjaktens ordnande, har jag dock funnit mig böra förorda, att denna sistnämnda fråga nu upptages till prövning. Då nämligen just för älgjaktens vidkommande behovet av mera ordnade förhållanden torde vara särskilt trängande och då åtminstone en del av de mest framträdande missförhållandena på området torde kunna undanröjas, utan att därigenom en kommande revision av jaktlagstiftningen föregripes, synes anledning saknas att för denna frågas del avvakta verkställandet av en dylik revision.

Det ligger i sakens natur, att jaktvård i avseende å älg icke kan bedrivas inom hur små områden som helst. En rationellt ordnad jaktvård förutsätter i främsta rummet ett så pass stort område, att detsamma erbjuder de för en villebrådsstams trivsel och uppehälle erforderliga naturliga betingelserna. Uppkomsten av större sammanhängande jaktområden utgör därför en viktig förutsättning för ernående av en mera allmän och god jaktvård. Bildandet av dylika jaktområden bör på allt sätt befrämas. Betydelsen av de smärre jordlotternas sammanförande i sammanhängande jaktvårdsområden har också kommit till uttryck i jaktlagens 9 §. Bestämmelsen i denna paragraf avser nämligen att möjliggöra en sammanslutning av mindre jordlotter till större jaktvårdsområden.

En uthålligt givande jaktvård förutsätter vidare, att den tid, under vilken jakten må bedrivas, icke sättes alltför snävt. I den mån så sker, försvåras nämligen möjligheterna till en rationell beskattning av villebrådet genom borttagande av svaga eller mindervärdiga eller eljest icke önskvärda djur. Mot de hittills tillämpade bestämmelserna i fråga om älgjaktens reglerande har särskilt anmärkts, att den korta jakttiden, allmänt tillämpad, omöjliggör jaktvård med avseende å älgarna samt försvårar en rationell beskattning av detta villebråd. Härjämte har gjorts gällande, att den ökade skadegörelse av älg å gröda och skog, som på senare tid inom vissa delar av landet framkallat klagomål och krav på skadeersättning, vore en följd av den korta jakttiden. Där älgbeståndet genom jaktvård eller i följd av för älgarnas trivsel särskilt gynnsamma naturförhållanden ökats i osedvanlig grad, skulle den korta jakttiden hava utgjort hinder för en tillräckligt omfattande avjagning. I den mån de

nämnda olägenheterna kunna undanröjas eller åtminstone begränsas genom en utsträckt jakttid, böra fördenskull försök göras med längre jakttider. Härvid kan, såsom av det tidigare anförda torde framgå, ej ifrågakomma att låta varje jakträttsinnehavare komma i åtnjutande av den längre jakttiden. Anordningen förutsätter jaktområden, å vilka jaktvård kan bedrivas och verkligen också bedrives.

De förslag till älgjaksfrågans lösning, med vilka man för närvarande har att räkna, nämligen det så kallade Örebroförslaget och det förslag, som domänstyrelsen framlagt i dess utlåtande den 30 april 1927 över Örebroförslaget, hava båda beaktat de nu framförda synpunkterna. Enligt Örebroförslaget skulle stadgas en mycket kort allmän jakttid för älg, förslagsvis två dagar, och därjämte kunna lämnas särskilt tillstånd åt innehavare av större jaktområden eller åt sammanslutningar enligt 9 § jaktlagen, som vinnlagt sig om älgstammen å sina marker, att under en tid av förslagsvis fjorton dagar om året, fälla ett visst efter tillgången lämpat antal älgar.

Domänstyrelsens förslag innebär, att all jakt skall tillsvidare å mark, där jakträtten icke tillkommer kronan, vara förbjuden, för så vitt icke särskilt tillstånd till jakten meddelats. Sådant tillstånd skall avse visst år och visst område av den storlek och beskaffenhet, att det efter förhållandena i orten kan anses medgiva en tillfredsställande vård av älgbeståndet å området, samt innefatta medgivande att fälla ett med hänsyn till områdets omfattning, den därå befintliga älgstammens uppskattade storlek och andra på frågan inverkan omständigheter skäligt antal älgar. Tillståndet meddelas för innehavaren av jakträtten å det ifrågavarande jaktområdet. Med innehavare av jakträtt å område av åsyftade storlek och beskaffenhet likställes ifråga om rätt att erhålla tillstånd sammanslutning enligt 9 § jaktlagen, även om sammanslutningen endast avser jakt efter älg.

Båda förslagen avse att väcka och höja intresset för sammanslutningar enligt 9 § jaktlagen samt torde vara ägnade att åvägabringa en bättre ordning i fråga om älgjakten. Med hänsyn till nu rådande förhållanden beträffande jakträttsinnehavet skulle ett genomförande av domänstyrelsens förslag medföra, att ett flertal jakträttsinnehavare åtminstone för avsevärd tid framåt berövades möjlighet till jakt efter älg. Ett stadgande om förbud mot jakt efter älg, annat än efter särskilt tillstånd i enlighet med domänstyrelsens förslag, skulle förvisso komma att uppfattas såsom ett ingrepp i den gällande principen om jakträtt för envar jordägare å honom tillhörigt område och måhända icke kunna påräkna det intresse och den medverkan från allmänhetens sida, som dock är ett oavgivligt villkor för att stadgandet skulle komma att medföra åsyftat gagn. På grund härav finner jag mig icke böra förorda, att domänstyrelsens förslag nu genomföres.

Mot Örebroförslaget kan icke med fog riktas anmärkning av nu angivet

slag. Såsom av det redan sagda torde framgå, finner jag förslaget grundtanke vara riktig, nämligen att i avseende å större sammanhängande områden, å vilka jaktvård bedrives, möjlighet öppnas att efter särskilda tillstånd under en något utsträckt jakttid utgallra de djur, som av en eller annan anledning böra bortskjutas. Förslaget synes ägnat att åtminstone för de områdens vidkommande, beträffande vilka den utsträckta jakttiden kommer att tillämpas, förhindra överbeskattning av älgbeståndet på samma gång som det möjliggör en rationell och efter de särskilda förhållandena avpassad avjagning å samma områden, varjämte en humanisering av jakten torde i viss mån vara att förvänta. Då vidare den föreslagna anordningen torde vara ägnad att befrämja intresset för jaktvård och befordra förståelsen för angelägenheten av smärre jaktområdens sammanförande till större jaktvårdsområden och då samtliga dessa fördelar stå att vinna utan att andra berättigade intressen trädas för nära eller en kommande revision av jaktlagstiftningen föregripes, synes det mig vara önskvärt, att den förevarande frågan åtminstone försöksvis löses enligt huvudgrunderna i Örebroförslaget.

I vad förslaget avser en begränsning av den allmänna jakttiden till att för hela riket omfatta allenast två dagar kan jag emellertid icke biträda detsamma. De fördelar, som ur jaktvårdsintressets synpunkter möjligen skulle stå att vinna av förslaget i denna del, synas mig mer än väl uppvägas av de olägenheter, som ur andra synpunkter äro att befara av en allt för snävt tillmätt allmän jakttid. Mångenstädes torde förhållandena vara sådana, att jakten för en lång tid framåt kommer att bedrivas endast eller åtminstone huvudsakligast under den allmänna jakttiden. Det kan antagas, att en allmän jakttid på allenast två dagar skall i vissa fall visa sig vara otillräcklig att förhindra älgarnas tillväxt i en omfattning, som ur jord- och skogsbrukets synpunkter icke är önskvärd. Det ofta påtalade besinningslösa skyttet, med ett flertal skadskjutna djur såsom följd, har förklarats vara i viss mån föranlett därav, att de hittills tillämpade jakttiderna varit för korta. Det synes kunna befaras, att, därest den allmänna jakttiden än ytterligare förkortas, dylikt skytte med därav följande djurplågeri skall komma att tilltaga. De förhållanden, som böra vara avgörande vid bestämmandet av den allmänna jakttidens längd, äro för övrigt så växlande inom olika delar av landet, att en för hela riket lika bestämd jakttid icke synes ändamålsenlig. En ändring i de gällande bestämmelserna ifråga om jakttiden synes mig därför icke böra nu genomföras, utan torde den allmänna jakttidens längd lämpligen böra tills vidare bestämmas i den ordning och efter de grunder, som nu tillämpas ifråga om fridlysningstidernas fastställande.

Vad därefter angår frågan, till vilken tid i förhållande till den allmänna jakttiden den med det särskilda tillståndet avsedda jakten skall förläggas, torde icke böra ifrågakomma, att de båda jakttiderna särskiljas.

Ett dylikt särskiljande skulle vara ägnat att medföra avsevärda olägenheter, särskilt därutinnan att möjligheterna till kontroll över jaktföreskrifternas efterlevnad därigenom skulle försvåras. Mest ändamålsenligt torde vara, att den särskilda jakttiden, som bör fastställas till att omfatta högst fjorton dagar, börjar samma dag som den allmänna jakttiden.

Det torde få anses skäligt, att av de jakträttsinnehavare, som komma i åtnjutande av den längre jakttiden, för förmånen härav utkräves en viss avgift. Härigenom uppkommande medel torde lämpligen kunna användas för utgivande av bidrag till lindrande av vissa skador av älg. Till frågan härom återkommer jag senare. I fråga om avgifternas storlek och erläggande torde böra gälla, att för varje älg, som det särskilda jakttillståndet avser, erlägges en avgift av 25 kronor, att inbetalas till länsstyrelsen, samt att avgifterna erläggas i förskott, med rätt för tillståndshavaren att, därest han visar, att på grund av särskilda omständigheter hinder mött för honom att helt eller delvis begagna tillståndet, erhålla restitution.

Det torde böra ankomma på länsstyrelserna, som få anses besitta större lokal- och personkännedom samt äro för allmänheten lättare tillgängliga än domänstyrelsen, att meddela de särskilda jakttillstånden. Med hänsyn till de växlande förhållandena inom olika delar av landet synes ej lämpligt, att för tillstånds erhållande föreskriva innehav av någon viss minimiareal. Åt länsstyrelserna torde därför böra anförtros, att efter prövning av de i varje särskilt fall föreliggande omständigheterna bestämma såväl härutinnan som ifråga om avjagningens storlek. För ändamålet synes ansökan om särskilt jakttillstånd böra åtföljas av beskrivning över det med ansökningen avsedda jaktområdet ävensom av utredning rörande den ungefärliga tillgången å älg inom området. Av sökanden i sistnämnda hänseende lämnade uppgifter synas lämpligen böra bestyrkas av trovärdiga och sakkunniga personer. Över ansökningarna torde yttranden kunna, i mån av behov, inhämtas från jaktvårdsföreningar, skogsstatstjänstemän, landsfiskaler och kommunala myndigheter. I regel torde ej möta alltför stora svårigheter att på grundval av sålunda förebragt utredning på ändamålsenligt sätt besluta över inkomna ansökningar. För den händelse det skulle visa sig, att ett meddelat tillstånd något år blivit allt för omfattande, torde rättelse kunna vidtagas vid prövningen av den under det nästföljande året inkommande ansökningen. Av praktiska skäl synes böra föreskrivas, att ansökningarna skola insändas till länsstyrelserna två månader före jakttidens början.

Vad slutligen angår den i riksdagens förenämnda skrivelse den 27 maj 1925, nr 258, berörda frågan om skadegörelse av älg, framgår av den i anledning av riksdagsskrivelsen förebragta utredningen, att skador av älg å gröda förekomma inom vissa delar av landet och ej sällan kännbart drabba innehavare av mindre jordbruk. Då många av dessa jordbrukare icke hava utsikt att själva bereda sig någon gottgörelse för de härav uppkommande förlusterna, synas av billighetsskäl åtgärder böra vid-

tagas till möjliggörande för dem att erhålla bidrag till förlusternas lindrande. För ändamålet torde böra anlitas de förut omnämnda avgifterna, vilka — bland annat för att möjliggöra bidrags utgivande jämväl inom län, där avgifter ej inflyta — lämpligen böra sammanföras till en för hela riket gemensam fond (älgskadefonden), att förvaltas av statskontoret. Bidrag ur älgskadefonden torde kunna utgå till innehavare av mindre jordbruk för skada, som av älgar förorsakats å honom tillhörig växande eller avmejad men ej inbärgad gröda, dock endast om skadan är av väsentlig beskaffenhet och han ej genom tillgodogörande av jakt-rätt eller eljest erhållit gottgörelse. Innehavare av jordbruk med en åkerareal av mer än femton hektar torde ej böra komma i åtnjutande av bidrag. I särskilt ömmande fall torde dock undantag från denna bestämmelse kunna medgivas. Ansökan om bidrag skall vara åtföljd av intyg av två ojäviga, i jordbruk kunniga personer rörande skadans beskaffenhet och värde samt ingivas till lämplig ortsmyndighet, förslagsvis landsfiskalen i orten, som därefter med eget yttrande vidarebefordrar handlingarna i ärendet till länsstyrelsen. Det bör åligga länsstyrelsen att årligen inom fastställd tid med eget yttrande överlämna samtliga under året inkomna ansökningar till Kungl. Maj:t. De ansökningar, som för visst år inkommit, torde böra av Kungl. Maj:t på en gång företagas till prövning, därvid lärer böra tillses, att envar som befinnes böra erhålla bidrag, tillerkännes den gottgörelse, som med hänsyn till älgskadefondens tillgångar och omständigheterna i övrigt finnes skälig.

För uttagande av nu föreslagna avgifter torde riksdagens samtycke vara erforderligt. Med hänsyn härtill synes lämpligt, att riksdagen beredes tillfälle yttra sig över det av mig tillstyrkta förslaget i dess helhet. Sedan riksdagen meddelat beslut i ärendet, torde det ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter i ämnet.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med godkännande av de utav mig tillstyrkta grunder för älgjak-tens ordnande och för bidrag till lindrande i vissa fall av skada av älg å gröda, medgiva uttagande av de i samma grunder avsedda avgifter.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hugo Nordlander.